

L'Ametlla de Casserres; Colònia Monegal

Casserres

Ubicació

Comarca:	Berguedà
Lloc/Adreça:	l'Ametlla de Casserres, al nord-est del terme municipal
Emplaçament	Accés per la C-16, sortida Gironella
Alçada:	460

Coordenades:

Latitud:	42.04637
Longitud:	1.87289
UTM Est (X):	406723
UTM Nord (Y):	4655539

Classificació

Número de fitxa	08049 - 5
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Conjunt arquitectònic
Estil / època:	Contemporani
Segle	XIX-XX
Estat de conservació	Bo
Protecció	Legal
Observacions protecció:	BCIL (NN.SS text refós DOGC 4846 de 21/03/2007)
Número inventari	Si, IPA 3161
Generalitat i altres inventaris	
Accés	Fàcil
Ús actual:	Productiu
Titularitat	Privada
Titular:	6856102DG0465N
Autoria de la fitxa	Jordi Montlló Bolart
Data de registre de la fitxa:	dg., 01/04/2012 - 02:00

Descripció

La colònia de l'Ametlla de Casserres, també coneguda amb el nom de Colònia Monegal, és una de les moltes colònies fluvials dedicades al tèxtil que van sorgir durant el segle XIX, a Catalunya, i sobretot a la llera del riu Llobregat, per aprofitar la força de l'aigua com a font energètica.

Està situada a l'extrem nord-oriental del terme municipal de Casserres, a la llera dreta del riu Llobregat, però a tocar amb el nucli de Gironella, cosa que ha fet que hi hagués més relació, sobretot comercial, entre Gironella i la colònia que no pas amb Casserres. Per aquest punt hi passava un dels principals camins ramaders de la comarca.

La colònia es pot dividir en tres parts o nivells. En el nivell inferior, la part principal de la colònia, hi trobem la resclosa amb el seu canal, la fàbrica amb els seus magatzems, naus i habitatges d'encarregats i director, així com els dels treballadors, al voltant del carrer principal, el pont i la font de la Quera i les portes de tancament de la colònia. Un pont de ferro construït per "La Maquinista terrestre y Marítima" substituï una antiga passarel·la de fusta. Però aquest pont se l'endugué una de les crescudes del Llobregat. L'eix del nivell mig és el carrer de dalt, on també hi ha l'església, el convent, l'antiga casa del capellà, un safareig públic i un dipòsit d'aigua. Finalment en el nivell més elevat hi trobem l'antiga masia de l'Ametlla, amb la font al costat, la nova torre dels amos i els pisos Santa Rosa.

La situació de cada element no és casual, sinó que respon a una lògica predeterminada. El nucli original es situa al costat del riu, on hi havia un antic molí destruït durant la Guerra del Francès. Allà s'hi estableix la primera fàbrica, es construeix la resclosa, el canal i el pont. Els primers habitatges estaven a la part superior de la mateixa fàbrica. Quan l'empresa creix, es construeixen noves naus de magatzematge i nous habitatges: els del carrer de Dalt. Les construccions d'aquest sector estan fetes de la pedra extreta per eixamplar l'espai. És el moment de la primera organització de la colònia, amb l'església, el convent, la casa del capellà, el safareig, etc. La segona ampliació es va fer pel sud, amb el carrer Principal i la plaça major, on hi havia la botiga de queviures i la fonda, així com la casa del director i de l'encarregat.

A la part més alta hi trobem la masia de l'Ametlla, casa dels primers propietaris de la colònia i dels camps adjacents. Des d'aquest lloc es controla tota la colònia. A principis de segle XX es construeix la Torre de l'amo, al gust de l'època i com a símbol inequívoc de poder i control.

Observacions:

La Colònia de l'Ametlla de Casserres, està regulada pel "Pla director urbanístic de les colònies industrials del Llobregat"; els plans directors urbanístics son un instrument de planejament urbanístic general definit a l' article 56 del Text Refós de la Llei d'urbanisme, aprovat pel Decret legislatiu 1/2005 de 26 de juliol. Estableixen directrius, normes i recomanacions per l'ordenació urbanística del territori, que han de ser respectades per les actuacions de desenvolupament territorial, especialment pel planejament urbanístic general municipal, relatives al tractament del sòl no urbanitzable i la protecció del patrimoni territorial, a les infraestructures de mobilitat i a l' ordenació dels assentaments i activitats econòmiques. Comprèn els municipis d'Avià, Balsareny, Berga, Casserres, Gaià, Gironella, Navàs, Olvan i Puig-reig. (EDICTE de 27 de juliol de 2007, sobre una resolució del conseller de Política Territorial i Obres Públiques referent a diversos municipis de les comarques del Bages i del Berguedà. (DOGC núm. 4940 publicat el 03/08/2007).

Història

La masia de l'Ametlla, nom dels seus propietaris, era una finca agrícola que posseïa els camps occidentals annexos a la masia. Josep Comas i Ametlla, l'any 1814 s'instal·la en un vell molí del terme de Puig-reig. Uns anys més tard (1834) els germans Ramon, Josep i Joan van rebre l'encàrrec de l'Ajuntament de

Gironella per reconstruir la resclosa del molí de la vila. La importància de la família queda palesa per la seva vinculació amb els molins de l'Ametlla de Casserres i el de l'Ametlla de Merola, als que va donar nom, com amb el de Gironella i Puig-reig. Els primers tallers tèxtils s'instal·len dins el molí amb el patrocini de Tomàs Bach de Berga.

L'any 1858 Esteve Monegal compra la fàbrica i comença l'expansió de la colònia. L'any 1873 Esteve Monegal demanà permís per construir una nova resclosa per tal de modernitzar el sistema productiu i fer-lo més rendible. El permís arribà l'any 1875 i seguidament es muntà una nova turbina, s'amplià l'espai productiu amb la construcció d'una nova fàbrica, es comprà més maquinària i es contractaren més treballadors.

L'any 1879 mor Esteve Monegal i el seu fill, Josep Monegal i Nogués, continua amb l'empresa iniciada pel pare. L'any 1900 la fàbrica ja disposava de les seccions de filatura i tissatge i hi treballaven tres-centes persones. Aprofitant la conjuntura de la Primera Guerra Mundial fa un creixement qualitatiu que fa ampliar el negoci i es converteix en "J. Monegal Nogués e Hijos" fins que l'any 1925 es transforma en societat anònima: "Textil Monegal, SA".

L'any 1966 amb la crisi del sector tancà les portes. Amb el final de l'activitat productiva, els propietaris de la colònia oferiren als treballadors la possibilitat d'adquirir, en règim de propietat, els pisos on vivien. La majoria ho van acceptar.

Josep Monegal i Nogués, el principal impulsor de la colònia, a més de fabricant i comerciant de cotó a l'engròs, fou vocal (1886-1890) i president (1902 i 1928) de la Cambra de Comerç de Barcelona; també alcalde de Barcelona (1902-03), senador (1905 i 1907) i senador vitalici des de 1908. Els Monegal foren membres fundadors de la Caixa de Pensions.

Bibliografia

AAVV (1983). Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya. El Berguedà, Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. Barcelona.

AA.VV. (1994) Gran Geografia Comarcal de Catalunya. Volum 9. Bages, Berguedà i Solsonès. Ed. Enciclopèdia Catalana. Barcelona. Pàgs. 251 a 254.

AA.VV (2010). Colònies Industrials, Catàleg de l'Exposició Colònies Industrials, Museu d'Història de Catalunya i Col·legi de Periodistes de Catalunya, Barcelona

CABANA, Francesc (2006): La saga dels cotoners catalans, Barna, Ed. Proa.

CARABASSA, LL.; GALLO, C.; SERRA, R.; SIERRA, A.; TOSAS, T. (1994). Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya. El Berguedà. Vol. 5. Ed. Direcció General del Patrimoni Cultural. Generalitat de Catalunya. Pàgs. 53 a 57.

CATALÀ, Rosa i MOLAS, Alba (2005). Les colònies del Llobregat. Paisatge i vivències, PAM, Barcelona.

CLUA, Jordi (1994). Les colònies industrials al Berguedà: estudi d'una transformació econòmica i urbana, Consell Comarcal del Berguedà, Berga.

COMAS, Francesc i SERRA, Rosa (2006). Colònies tèxtils. Parc Fluvial del Llobregat, Zenobita edicions, Manresa.

PLANES i BALL, Josep Albert (2005). Història de Casserres de Berguedà. Ajuntament de la Vila de Casserres.

SERRA, Rosa i GARCIA, Jordi (no consta). L'Ametlla de Casserres. Parc fluvial del Llobregat.

SERRA, Rosa (1983). Inventari del patrimoni arquitectònic de Casserres. Generalitat de Catalunya.

SERRA, R.; BERNADICH, A.; ROTA, M. (1991). Guia d'Art del Berguedà. El patrimoni arquitectònic i artístic a la comarca. Ed. Consell Comarcal del Berguedà i Patronat del Centre d'Estudis del Berguedà.

Pàgs.75 a 79. SOLER i RIBA, Ramon (2012) Xemeneies del Berguedà. Pàgs. 40 i 41. Edició de l'autor.

TEIXIDOR, E. i SERRA, R.(2010). Vida de colònia. Les colònies tèxtils a Catalunya, Angle Editorial.

TERRADAS SABORIT, Ignasi (1979). Les Colònies industrials. Laia. Barcelona.

TERRADAS SABORIT, Ignasi (1980). "De les colònies industrials a la crisi de l'Estat Providència"; dins

l'Avenç. Barcelona.

TERRADAS SABORIT, Ignasi (1994). La qüestió de les colònies industrials. Centre d'Estudis del Bages. Manresa.

Enllaços d'interès:

<http://www.parcfluvial.cat>

